

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1969/43
Karar Sayısı : 1971/6
Karar Tarihi:19/1/1971

İPTAL DAVASINI AÇAN: Ankara Üniversitesi Rektörlüğü.

İPTAL DAVASININ KONUSU : 8 Mayıs 1969 günlü, 13193 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “İzmir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisinin İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi adı altında Ege Üniversitesine katılması” hakkındaki 30.4.1969 günlü, 1170 sayılı Kanunun Geçici 1. maddesinin ikinci cümlesinin Anayasanın 120. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına aykırı olduğu ve konunun davacı üniversitenin kendi varlık ve görevlerini ilgilendiren bir alana girdiği ileri sürülmüş; yine Anayasanın 149. ve 150. maddelerine dayanılarak iptali istenilmiştir.

I-Davacının gerekçesi özeti :

Dava konusu geçici 1. maddenin ikinci cümlesinde “kanunun yürürlüğe girdiği tarihte İzmir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi profesörü, doçenti ve asistanı unvanını haiz olanların Üniversiteler Kanunundaki profesör, doçent ve asistanların yetki ve haklarıyla görevlerine devam edecekleri” yazılıdır.

Bu hüküm, doçentlik ve profesörlük unvanlarını konu alarak ele aldığından yasama iradesi anayasal iradenin yerine geçince Üniversite kendisine güvenlik içinde göremeyeceği gibi öğretim üyesi seçme görev ve yetkisini de yerine getiremeyeceğinden üniversitenin kendi varlık ve görevlerini doğrudan ilgilendirmekte ve böylece üniversitenin Anayasanın 149. maddesi uyarınca iptâl davası açma hakkı doğmaktadır.

Dava konusu hüküm bilimsel özerklik bakımından ele alındıkta şu sonuca varılır: Anayasanın 120. maddesindeki üniversitenin bilimsel özerkliğine ilişkin kural Üniversite içindeki tüm akademik derece, sıfat ve unvanların yine ancak üniversite yetkili kurullarınca verilmesini gerektirir. Üniversite öğretim üyelerinin bilgileri, değerleri ve yetenekleri ancak kendi yetkili organlarınca ölçülebilir. Oysa dava konusu hüküm Akademi profesör, doçent ve asistanlarına Üniversiteler Kanunundaki yetki ve hakları tanımakta; böylece bilimsel özerkliğe göre ancak Üniversite içinde kazanılabilecek yetki ve haklar ve dolayısıyla sıfatlar bir kanunla otomatik olarak tanınmış bulunmaktadır.

Öte yandan kanunla akademik unvan ve sıfat tanınması yolu açılınca ortaya iki küme öğretim üyesi çıkacaktır:

a) Asistanlık, doçentlik, profesörlük sıfat ve unvanlarını bilimsel özerklik ilkesine uygun olarak belirli koşulları yerine getirmek suretiyle Üniversite bünyesi içinde kazanmış olanlar;

b) Bu sıfat ve unvanlar kendilerine yasama organınca verilmiş bulunanlar.

Esas Sayısı : 1969/43
Karar Sayısı : 1971/6

Bu durumun, yüksek öğretim düzeninde yaratacağı sakıncalar bir yana, ikinci kümedeki öğretim üyeleri bakımından Anayasanın üniversite özerkliği ilkesine aykırılığı şüphe götürmez. 1170 sayılı kanun, 1961 Anayasasından sonra bilimsel özerkliği bu yönden zedeleyen ilk kanun olmaktadır.

Sorun idari özerklik bakımından ele alınırsa durum şudur: İdari özerklik kendi kendini yönetmekle olur. Öğretim üyelerinin Üniversitelerin kendilerince seçilmediği ve bu hak ve yetkilere kanunla sahip çıkıldığı bir düzende yürütme ve denetim görevlerini yerine getirecek organların öğretim üyelerince seçilmesinin bir anlamı yoktur. Çünkü böyle olunca öğretim üyeliği sıfatını Üniversite dışı yollardan kazandırmak ve ondan sonra organları bunlara seçtirmek özerkliği ancak biçim yönünden korumak sonucunu doğurur.

1170 sayılı kanunda yer alan geçici 1. maddenin ikinci cümlesi Üniversite öğretim üyeliği sıfatını bilimsel özerlikle bağdaşamayacak bir yoldan, özerk kuruluşun bünyesi dışındaki bir irade ile vermekte olduğuna göre Anayasanın 120. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına aykırıdır ve iptali gerekir.

II-Yasa Metinleri :

1.İptali İstenen kanun hükmü :

30.4.1969 günlü, 1170 sayılı Kanunun dava konusu hükmü kapsayan geçici 1. maddesi şöyledir:

(Geçici madde 1- Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte İzmir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi profesörü, doçenti ve asistanı unvanını haiz olanların bu hakları saklıdır. Kendileri Üniversiteler Kanunundaki profesör, doçent ve asistanların yetki ve hakları ile görevlerine devam ederler. Yeniden tayinlerine lüzum olmayıp aylık ve ücretlerinin ödenmesine devam edilir.)

2- Davacının dayandığı Anayasa hükümleri :

Davacının 1170 sayılı kanunun geçici 1. maddesinin ikinci cümlesinin Anayasaya aykırı olduğu yolundaki iddiasını desteklemek üzere ileriye sürdüğü Anayasanın 120. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları aşağıda gösterilmiştir:

(Madde 120- Üniversiteler, ancak Devlet eliyle ve kanunla kurulur. Üniversiteler, bilimsel ve idari özerkliğe sahip kamu tüzel kişilerdir.

Üniversiteler, kendileri tarafından seçilen yetkili öğretim üyelerinden kurulu organları eliyle yönetilir ve denetlenir; özel kanuna göre kurulmuş Devlet Üniversiteleri hakkındaki hükümler saklıdır.

.....)

III-İlk inceleme :

1- Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca 30.9.1969 gününde Lütfi Ömerbaş, Feyzullah Uslu, A.Şeref Hocoğlu, Fazlı Öztan, Celâlettin Kuralmen, Fazıl Ulocak, Sait Koçak, Avni Givda, Muhittin Taylan, Şahap Arıç, İhsan Ecemiş, Recai Seçkin, Ahmet

Esas Sayısı : 1969/43
Karar Sayısı : 1971/6

Akar, Mustafa Karaoğlu ve Muhittin Gürün'ün katılmalarıyla yapılan ilk inceleme toplantısında:

a) Geçici 1. maddesinin ikinci cümlesi hükmü dava konusu edilen 30.4.1969 günlü, 1170 sayılı Kanununun 8 Mayıs 1969 günlü, 13193 sayılı Resmi Gazetede yayımlandığı; dava dilekçesinin 15.7.1969 gününde Anayasa Mahkemesi Genel Sekreterliğince kaleme havale edildiği; 22.4.1962 günlü 44 sayılı Yasanın 26. maddesine göre davanın bu tarihte açılmış sayılması gerektiği ve süresi içinde olduğu; davanın Ankara Üniversitesi rektör vekilince açılmış bulunduğu görülmüştür.

b) Dava konusu hüküm İzmir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi profesör, doçent ve asistanlarına Üniversiteler Kanunundaki profesör, doçent ve asistanların yetki ve haklarını tanıdığı için bu hükümlerle düzenlenen konunun davacı Ankara Üniversitesinin varlık ve görevlerini ilgilendiren alana girdiği ve şu duruma göre de iptal davasının Anayasanın 149. maddesine ve 44 sayılı kanunun 21. maddesinin 10 sayılı bendine ve son fıkrasına uygun bulunduğu saptanmıştır.

c) 44 sayılı kanunun 25. maddesinin birinci fıkrasının 3 sayılı bendi uyarınca davanın Üniversite Senatosunun üye tamsayısının salt çoğunluğu ile alacağı karar üzerine açılması gerektiğinden ve bu hükme uyulup uyulmadığının anlaşılabilmesini sağlayacak belge dosyada bulunmadığından eksik tamamlanmak üzere davacıya bir ay süre verilmesi ve 44 sayılı kanunun 26. maddesine göre tebligat yapılması 30.9.1969 gününde oybirliğiyle kararlaştırılmıştır.

2- 4.11.1969 gününde Lütfi Ömerbaş, Fazlı Öztan, Celâlettin Kuralmen, Hakkı Ketenöglü, Fazıl Uluocak, Sait Koçak, Avni Givda, Muhittin Taylan, Şahap Arıç, İhsan Ecemiş, Recai Seçkin, Ahmet Akar, Halit ZARBUN, Ziya Önel ve Muhittin Gürün'ün katılmalarıyla yapılan ikinci ilk inceleme toplantısında davacının 11.10.1969 günlü ve 41-2/1050 sayılı yazıya bağlı olarak Üniversite Senatosunun 24.6.1969 günlü imza çizelgesinin iki fotokopisinin gönderilmesiyle yetindiği görülmüş; oysa dava açma yetkisinin 44 sayılı kanunun 25. maddesine uygun olarak verildiğinin belgelendirilmesi gerektiğinden ve bu konuda davacının zühule düştüğü sonucuna varıldığından karar günü ve sayısını, karara katılanları ve olumlu olumsuz oy verenleri de açıklayan onanlı karar örneği gönderilmek ve Senato üyelerinin tamsayısı bildirilmek üzere davacıya yeniden otuz gün süre verilmesine ve 44 sayılı kanunun 26. maddesinin son fıkrası uyarınca tebligat yapılmasına karar verilmiştir. Fazıl Uluocak, Avni Givda, Muhittin Taylan, Şahap Arıç, İhsan Ecemiş, Recai Seçkin ve Ahmet Akar davacıya 44 sayılı kanunun 25. maddesinin birinci fıkrasının 3 sayılı bendinden ve 26. maddesinin son fıkrasından söz edilerek tebligat yapıldığına, bu hükümlerin açık ifadesine rağmen davacının karar gereğini süresi içinde yerine getirmediğine göre davanın açılmamış sayılması lâzım geleceğini ileri sürerek karara muhalif kalmışlardır.

3- Başkanlık boş ve Başkan vekili mazeretli olduğundan 44 sayılı kanunun 37. maddesi uyarınca seçilen Feyzullah Uslu'nun başkanlığında Salim Başol, Şeref Hocoğlu, Fazlı Öztan, Celâlettin Kuralmen, Hakkı Ketenöglü, Fazıl Uluocak, Sait Koçak, Avni Givda, Muhittin Taylan, Şahap Arıç, İhsan Ecemiş, Recai Seçkin, Ahmet Akar ve Muhittin Gürün'ün katılmalarıyla 6.1.1970 gününde yapılan üçüncü ilk inceleme toplantısında davacının gönderdiği 5.12.1969 günlü ve 41-2/1203 sayılı yazı ve eki 24.6.1969 günlü 625. toplantıya ilişkin 4188-4191 sayılı senato kararı onanlı örneği gözden geçirilmiş; Ankara Üniversitesi Senatosunun 45 üyeden kurulu olduğu; 1170 sayılı kanunun iptali için dava açılmasının karara bağlandığı 24.6.1969 günlü toplantıya 31 üyenin katıldığı ve kararın 31 üyenin oybirliğiyle yani üye tamsayısının salt çoğunluğu ile alındığı saptanmıştır. Kararda her ne kadar dava açma

Esas Sayısı : 1969/43
Karar Sayısı : 1971/6

yetkisinin beş kişiden kurulu bir profesörler komisyonuna verildiğinden söz edilmekte ise de bunun senatonun iptal davasının açılması konusunda iradesini açıkladığını belirlemekten ileri bir anlam ve değer taşıdığı düşünülmemeyeceğinden rektörün de senatonun iradesine dayanarak davayı açtığı ve dosyanın eksikliği kalmadığı anlaşıldığından Anayasanın 147.,149. ve 150. ve 44 sayılı kanunun 21.,22.,25.ve 26. maddelerine uygun olduğu böylece görülen işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

IV-Esasın incelenmesi :

Davanın esasına ilişkin rapor, dava dilekçesi, iptali istenilen hüküm, Anayasaya aykırılık iddiasının dayanaklık eden Anayasa maddesi, bunlarla ilgili gerekçeler ve başka yasama belgeleri; konu ile ilişkisi bulunan öteki metinler okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

30.4.1969 günlü 1170 sayılı kanunun geçici 1. maddesinin dava konusu hükmü 19.1.1971 gününde 1969/48 esas sayılı davada 1971/5 sayılı kararla iptal edilmiş olduğundan konunun ayrıca karara bağlanmasına yer olmamak gerekir.

V-Sonuç :

30.4.1969 günlü 1170 sayılı kanunun geçici 1. maddesinin dava konusu hükmü 19.1.1971 gününde 1969/48 esas sayılı davada 1971/5 karar sayısı ile iptal edilmiş olduğundan konunun ayrıca karara bağlanmasına yer bulunmadığına 19.1.1971 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan	Başkan Vekili	Üye
Hakkı KETENOĞLU	Lütfi ÖMERBAŞ	Celâlettin KURALMEN
Üye	Üye	Üye
Sait KOÇAK	Avni GİVDA	Nuri ÜLGENALP
Üye	Üye	Üye
Muhittin TAYLAN	Şahap ARIÇ	İhsan ECEMİŞ

Esas Sayısı : 1969/43
Karar Sayısı : 1971/6

Üye

Halit ZARBUN

Üye

Ziya ÖNEL

Üye

Kâni VRANA

Üye

Muhittin GÜRÜN

Üye

Şevket MÜFTÜGİL

Üye

Ahmet H.BOYACIOĞLU